

تعیین اعتبار و پایایی پرسشنامه تناقض‌های اخلاقی در ورزش (DAT-Q)

رضا شجاع^۱، دکتر حسین پورسلطانی زرنندی^۲

تاریخ دریافت مقاله: ۸۹/۳/۱۹

تاریخ پذیرش مقاله: ۸۹/۹/۲۱

چکیده

هدف پژوهش حاضر تعیین اعتبار و پایایی پرسشنامه وضعیت‌های تناقض‌های در ورزش^۳ است. به همین منظور پرسشنامه ۲۰ گویه‌ای وضعیت‌های دشوار اخلاقی در ورزش ساخته شده توسط کسول (۲۰۰۳) پس از بومی‌سازی، رفع تناقض‌ها، برگردان مجدد و تأیید محتوا توسط متخصصان در اختیار ۱۵۸ دانشجوی تربیت بدنی (۱۰۰ دانشجوی پسر و ۵۸ دانشجوی دختر) دانشگاه فردوسی مشهد قرار گرفت. آزمودنی‌ها دارای سابقه حضور در کلاس‌های مربیگری دست‌کم یکی از رشته‌های ورزشی بودند. ابزار مورد استفاده، توانایی تصمیم‌گیری آزمودنی‌ها را در پنج وضعیت دشوار اخلاقی با چهار خرده‌مقیاس قضاوت اخلاقی (۴ گزینه)، آگاهی اخلاقی (۴ گزینه)، گرایش اخلاقی (۴ گزینه) و اهمیت شرایط (۴ گزینه) ارزیابی می‌کند. به علاوه از مقیاس پنج ارزشی لیکرت (۱=کاملاً مخالف تا ۵=کاملاً موافق) نیز برای کم‌کردن آن استفاده شد. به منظور تحلیل استنباطی داده‌ها از روش ضریب آلفای کرونباخ برای تعیین ثبات درونی پرسشنامه و از تحلیل عاملی تأییدی برای تعیین اعتبار سازه استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای آماری SPSS و Lisrel انجام شد و سطح معنی‌داری نیز برای تمامی فرضیه‌ها ۰/۰۵ و دو سویه در نظر گرفته شد. نتایج آلفای کرونباخ نشان می‌دهد ثبات درونی پرسشنامه ۰/۹۱ است و بین تمامی گویه‌ها و عامل‌ها، به جز یک مورد، ارتباط معنی‌دار مشاهده شد. بر پایه یافته‌های پژوهش، پرسشنامه تناقض‌های اخلاقی در ورزش ثبات درونی و برازش مناسبی دارد.

کلیدواژه‌های فارسی: روایی و پایایی، وضعیت‌های دشوار اخلاقی، ورزش.

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه تربیت مدرس (نویسنده مسئول) Email: rezashaji@gmail.com

۲. استادیار پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی Email: hpszarandi@gmail.com

3. DAT-Q

مقدمه

توسعه همه‌جانبه ورزش در سال‌های اخیر، زمینه پیچیده‌تر شدن مسائل اخلاقی و توسعه میدان عمل دست‌اندرکاران امر ورزش را فراهم نموده است؛ بنابراین با وسعت یافتن عرصه نگرش انسان، وظیفه اخلاق سنگین‌تر شده و انتظارات بیشتری نیز در نظر مدیران و صاحب‌نظران امر ایجاد کرده است. امروزه، دسترسی حیرت‌آور افراد به اخبار و اطلاعات ورزشی، جایگزینی سرعت، استفاده گسترده از رایانه به جای انسان، افزایش فزون‌طلبی و رفاه‌جویی، نفع‌پرستی و خودمحوری فلسفی انسان، همگی زمینه‌های دگرگونی در ورزش معاصر فراهم کرده است. بر همین اساس، مدیران و دست‌اندرکاران ورزش روزانه با مجموعه متنوعی از وضعیت‌های سؤال برانگیز اخلاقی روبرو هستند که پاسخ‌گویی به آن‌ها نیازمند برخورداری از سطوح استدلال اخلاقی بالاتر و تصمیم‌گیری‌های سنجیده‌تر است (۱). این در حالی است که مدیران، مربیان و حتی ورزشکاران سطوح حرفه‌ای، به‌طور مشخص تحت فشارهای شغلی، عمومی و رسانه‌ای برای کسب نتیجه در کوتاه‌ترین زمان ممکن هستند. این مسئله از موارد اثرگذاری است که زمینه تصمیم‌گیری‌های غیراخلاقی در محیط‌های ورزش را فراهم کرده است (۲، ۳).

تصمیم‌گیری اخلاقی از عناصر ضروری حوزه ورزش محسوب می‌شود و برای حل تعارضات اخلاقی استفاده می‌شود (۴). دانشجویان تربیت بدنی به عنوان معلمان و مربیان آینده ورزش کشور نیاز دارند معضلات اخلاقی مطرح در محیط‌های ورزشی را شناسایی کنند و با در نظر گرفتن تمام جوانب و بدون به خطر انداختن وجدان اخلاقی، تصمیمات اخلاقی اتخاذ کنند، در حالی که مطالعات نشان می‌دهند مدیران و مربیان ورزشی در شناسایی معضلات اخلاقی و حل آن‌ها با دشواری‌هایی روبرو هستند (۵). متأسفانه، با وجود پیشرفت در علم اخلاق ورزشی، هنوز آگاهی کمی در خصوص توانایی افراد برای پیگیری تصمیم‌ها، عقاید و نظرات خود در مورد پیامد تصمیم‌ها و تأثیر محیط‌های عمل بر تصمیم‌گیری‌های آنان وجود دارد (۶-۸). تصمیم‌گیری اخلاقی، ورزشکار یا مربی را درگیر انتخاب گزینه‌ای از میان دو وضعیتی می‌کند که هر کدام به‌تنهایی و در شرایط ایده‌آل خوب‌اند و منافع مثبتی به دنبال دارند (۹، ۱۰).

از نظر تئوری‌های مختلف، تفاوت توانایی افراد در اخذ تصمیم‌گیری‌های اخلاقی به‌دلایل روانی (۱۱)، شناختی (۱۲) و روانی - اجتماعی (۱۳) است. تئوری شناختی اجتماعی باندورا^۱ (۱۹۸۶) بر الگوها و نیروهای تقویتی به‌عنوان عوامل تعیین‌کننده رفتارهای درست و نادرست تأکید

می‌کند (۱۴) و تئوری تحول شناختی نیز برهان اخلاقی را ضامن اصلی رفتار معرفی می‌کند (۱۵). با این حال، والراند^۱ (۱۹۹۱)، والراند و همکاران (۱۹۹۷)، والراند و لوزیر^۲ (۱۹۹۴) رویکردی روانی - اجتماعی برای اخلاق ورزشی ارائه کرده‌اند که توجهات بسیاری را در سال‌های اخیر به خود جلب کرده است. بر اساس این دیدگاه، همواره دو زمینه ساختاری و موقعیتی بر تصمیم‌گیری اخلاقی افراد مؤثرند. تأثیرات موقعیتی بر عوامل تعیین‌کننده‌ای که ارتباط نزدیکی با رفتار دارند، دلالت می‌کند و عوامل ساختاری، به تأثیرات ساختار خود ورزش مربوط می‌شوند (۱۶ - ۱۸).

با توجه به آنچه گفته شد، پژوهشگران همواره در جستجوی کشف راه‌هایی برای بررسی و ارتقای توانایی‌های تصمیم‌گیری یا سطح قضاوت اخلاقی در افراد هستند. از سوی دیگر، حساس بودن موضوعات اخلاقی و محدودیت‌های پژوهشی مرتبط با آن‌ها، مطالعه در عرصه اخلاق ورزشی را با دشواری‌هایی همراه کرده است، به طوری که بر اساس نظر پژوهشگران، ارزیابی توانایی تصمیم‌گیری یا قضاوت اخلاقی در افراد، بدون قرار دادن آن‌ها در وضعیت‌های دشوار اخلاقی که به صورت فرضی یا واقعی طراحی شده‌اند، امکان‌پذیر نیست (۱۹، ۲۰). این در حالی است که طراحی وضعیت‌های واقعی و حتی فرضی (سناریو) به دلیل تلاش طبیعی افراد برای نشان دادن چهره‌ای مثبت و اخلاقی از خویشتن (۶) دشوار است و چالشی بنیادین محسوب می‌شود. ضمن اینکه احتمال وجود تفاوت میان واکنش افراد در موقعیت‌های فرضی و واقعی همواره وجود دارد. با این حال، مواجهه افراد با همین موقعیت‌های فرضی، علاوه بر به چالش کشیدن ادراکات، آنان را در مقابل وضعیتی دوگانه‌ای قرار می‌دهد که پاسخ به هر کدام با مزایا یا پیامدهای نامطلوبی همراه است (۲۱).

یکی از ابزارهای طراحی شده برای بررسی توانایی تصمیم‌گیری اخلاقی دانشجویان ورزشکار و مربیان پرسشنامه تناقض‌های اخلاقی در ورزش است که در سال ۲۰۰۳ توسط کسول طراحی شده است. این پرسشنامه توانایی تصمیم‌گیری اخلاقی آزمودنی‌ها را در قالب چهار عامل قضاوت اخلاقی^۳، آگاهی اخلاقی^۴، گرایش اخلاقی^۵ و اهمیت شرایط^۶ بررسی می‌کند و مشتمل بر پنج سناریو با مضامین اخلاقی است می‌باشد. قضاوت اخلاقی به داوری فرد در مورد چالش

-
1. Vallerand
 2. Losier
 3. Moral judgment
 4. Ethical awareness
 5. Ethical intension
 6. Importance of situation

اخلاقی مطرح شده دلالت دارد و آگاهی اخلاقی به حساسیت فرد در برابر مسئولیت اخلاقی دیگران در وضعیت دشوار اخلاقی اشاره می‌کند. گرایش اخلاقی به نقش خود قضاوت‌کننده و واکنش او در صورت حضور در موقعیت اشاره می‌کند و متغیر اهمیت شرایط نیز، میزان اهمیت وضعیت اخلاقی مطرح شده را از نظر فرد بررسی می‌کند (۲۲). از ویژگی‌های ابزار مذکور این است که فرد را از دیدگاه قضاوت، در دو حالت عملگر و نظاره‌گر قرار می‌دهد. در حالت نظاره‌گر، فرد به‌عنوان کسی که از اتفاقات با خبر است، تنها اظهار نظر می‌کند و منفعتی برای خود نمی‌بیند، اما در حالت عملگر، خود را به جای شخصیت اصلی قرار داده، ناخودآگاه درگیر چالشی می‌شود که باید از بین احترام به ارزش‌های اخلاقی و پیروزی در رقابت، یکی را انتخاب کند (۲۳). در سناریوهای اول، سوم و پنجم فرد به نوعی با دو راهی‌ای روبرو می‌شود که یکی احتمال به خطر افتادن سلامتی یک انسان و دیگری شکست در رقابت است. در سناریوی دوم، مسئله صداقت و عدالت مطرح می‌شود و در سناریوی چهارم دوستی و معرفت فرد به چالش کشیده می‌شود. یکی از سناریوهای طرح شده در پرسشنامه تناقض‌های اخلاقی در ورزش به شرح ذیل است:

«مرتضی» مربی ورزش است و با یک تیم موفق فوتبال کار می‌کند. او متوجه می‌شود که حال «آرش»، دانشجوی سال آخر و بازیکن خط حمله تیم، شب قبل از بازی، در یک تمرین سبک ورزشی به هم خورده است. «آرش» می‌گوید: «احساس می‌کنم حالم خوب نیست، ولی باید به تمرین ادامه دهم تا وضعیت اولیه خود را حفظ کنم». «مرتضی» سعی می‌کند او را از ادامه تمرین منصرف کند، ولی سرمربی تیم به «آرش» می‌گوید: «باید به تمرین ادامه بدهی، چون تو یکی از اعضای اصلی تیم هستی».

فلینت و ویس^۱ (۱۹۹۲) در مورد وضعیت فوق بیان می‌کنند که تصمیم‌گیری افراد در چنین موقعیتی تحت تأثیر ورزشکاران دیگر یا شرایط بازی قرار نمی‌گیرد. به‌علاوه، ورزشکاران به‌طور طبیعی تمایل دارند از قرار گرفتن در وضعیت‌های دشوار اخلاقی دوری کنند (۲۴). ری و لوبرت^۲ (۲۰۰۰) از آگاهی اخلاقی مربیان به‌عنوان عاملی مهم در این خصوص یاد می‌کنند و یادآور می‌شوند که بیشتر ورزشکاران در چنین موقعیتی درخشش کوتاه مدت در مسابقه را بر سلامتی خود ترجیح می‌دهند (۲۵).

1. Flint & Weiss

2. Ray & Lovbert

از دیگر ابزارهای مطرح در حیطه اخلاق ورزشی، پرسشنامه پنج عاملی قضاوت محتوای اخلاقی در ورزش^۱ است که برای کشف دلایل و انگیزه‌های عمیق‌تر افراد در گرفتن تصمیمات اخلاقی و غیراخلاقی در محیط‌های ورزشی طراحی شده است. پروس^۲ (۲۰۱۰) در این پرسشنامه، مضامینی چون وفاداری و توزیع یکسان فرصت‌ها، احترام متقابل، حفظ برابری و در نهایت، پیامدهای احتمالی رفتار فرد برای خود و اجتماع بررسی کرده و بر اساس آن، تفاوت معنی‌داری میان قضاوت اخلاقی آزمودنی‌ها به تفکیک جنسیت و همچنین رابطه معنی‌داری میان هر پنج خرده‌مقیاس این ابزار با عامل تعهد مشاهده کرد (۲۶). طبق نظر پروس (۲۰۱۰) یکی از ویژگی‌های ابزار مناسب در حیطه تصمیم‌گیری اخلاقی ورزشکاران، حساس بودن ابزار به تفاوت‌های جنسیتی است و این امر به وفور در پیشینه تحقیق تأیید شده است (۲۷، ۲۸). ضمن اینکه گیلیگان^۳ (۱۹۸۲) بیان می‌کند که تفاوت قائل شدن میان قضاوت اخلاقی زنان و مردان از این نظر دارای اهمیت است که این نوع قضاوت در زنان جهت‌گیری‌های مراقبتی بیشتری دارد (۲۹). بلر و استول^۴ (۱۹۹۵) نیز دریافتند دانش‌آموزان دختر، در مقایسه با دانش‌آموزان پسر آگاهی و تعهد اخلاقی بیشتری دارند و با احتیاط بیشتری وضعیت‌های دشوار اخلاقی را تحلیل می‌کنند (۲۷، ۳۰).

ژوبا^۵ (۲۰۰۸) در پی توسعه ابزاری معتبر و قابل اعتماد بر پایه تئوری اخلاق هنجاری، پرسشنامه‌ای را برای اندازه‌گیری استدلال اخلاقی ورزشکاران در مورد دوپینگ و ارزش‌های اخلاقی اجتماعی مرتبط با آن طراحی کرد. وی در پایان تحقیق خود، پنج عامل با بار عاملی مناسب شناسایی نمود که در میان آن‌ها به جنبه‌های اخلاقی، قانونی و تفریحی استفاده از مواد نیروزا در ورزش توجه شده است. یکی از نقاط ضعف ابزار مذکور، ثبات درونی ضعیف آن است که ژوبا (۲۰۰۸)، بر پایه یافته‌های خود، استفاده از مقیاس پنج نقطه‌ای لیکرت را به منظور افزایش ثبات درونی پرسشنامه پیشنهاد می‌کند (۳۱). باردلی و کاواسانو^۶ (۲۰۰۷)، با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی و اکتشافی پرسشنامه بی‌تعهدی اخلاقی در ورزش را بر پایه تئوری شناختی اجتماعی توسعه داده، اعتبارسنجی کردند. آن‌ها ضمن شناسایی شش مؤلفه با بار عاملی مناسب در این پرسشنامه، آلفای کرونباخ ۰/۹۵ را نیز برای آن گزارش کردند. از

-
1. MCJSQ
 2. Proios
 3. Giligan
 4. Beller & Stoll
 5. Gwebu
 6. Boardley & Kavussanu

ویژگی‌های ابزار مذکور، تأکید بر رفتارهای اجتماعی و ضد اخلاقی ورزشکاران است که تا حدی زمینه‌های تسهیل پژوهش در حیطه اخلاق ورزشی را فراهم کرده است (۳۲). از دیگر ابزارهای مطرح در زمینه تصمیم‌گیری اخلاقی ورزشکاران، پرسشنامه ۱۴ گویه‌ای رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی در فوتبال است که توسط کاواسانو و همکاران (۲۰۰۶) طراحی شده است. محققان آلفای ۰/۸۶ را برای مؤلفه رفتارهای ضد اجتماعی (۸ گویه) و آلفای ۰/۷۴ (۶ گویه) را برای مؤلفه رفتارهای اجتماعی گزارش کردند (۳۳). یکی از تفاوت‌های ابزارهای ذکر شده با ابزار DAT-Q این است که این ابزارها، تفاوتی میان حالت‌های عملگر و نظاره‌گر قائل نشده‌اند. با این حال، پرسشنامه گیبونز و همکاران^۱ (۱۹۹۵)، عملکرد اخلاقی بازیکنان بسکتبال را با طرح چهار سناریو بررسی می‌کند. این سناریوها ورزشکار را در حالت قضاوت قرار می‌دهد، در حالی که خود ورزشکار در موقعیت فرضی توصیف شده نقشی ندارد (۳۴).

به‌طور کلی، هدف از انجام پژوهش حاضر تعیین اعتبار و پایایی پرسشنامه وضعیت‌های دشوار اخلاقی در ورزش است و در نظر دارد به این سؤال پاسخ دهد که آیا بین تصمیم‌گیری اخلاقی دانشجویان تربیت بدنی به تفکیک جنسیت تفاوت وجود دارد یا خیر.

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق از نوع توصیفی و به شکل پیمایشی است که در آن اعتبار و پایایی پرسشنامه وضعیت‌های دشوار اخلاقی در ورزش مد نظر بوده است. نمونه نهایی پژوهش ۱۵۸ دانشجوی تربیت بدنی (۱۰۰ دانشجوی پسر و ۵۸ دانشجوی دختر) با میانگین سنی $22/84 \pm 3/76$ بودند که از میان جامعه آماری (تمام دانشجویان تربیت بدنی دانشگاه فردوسی مشهد که دارای سابقه حضور در کلاس‌های مربیگری حداقل یکی از رشته‌های ورزشی بودند) به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند و پرسشنامه‌های مذکور در اختیار آنان قرار گرفت. از این تعداد، ۴۶/۲۰ درصد عضو تیم‌های منتخب دانشگاهی بودند و سابقه کسب عنوان قهرمانی در یکی از سطوح دانشگاهی، استانی و یا کشوری داشتند.

برای جمع‌آوری اطلاعات جمعیت‌شناختی از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد و برای دستیابی به اهداف پژوهش از پرسشنامه ۲۰ گویه‌ای وضعیت‌های دشوار اخلاقی در ورزش ساخته کسول (۲۰۰۳) استفاده شد (۲۲). این پرسشنامه، توانایی تصمیم‌گیری آزمودنی‌ها را در پنج وضعیت دشوار اخلاقی با چهار خرده‌مقیاس قضاوت اخلاقی (۴ گزینه)، آگاهی اخلاقی (۴ گزینه)، گرایش اخلاقی (۴ گزینه) و اهمیت شرایط (۴ گزینه) ارزیابی می‌کند. به‌علاوه از

مقیاس پنج ارزشی لیکرت (۱=کاملاً مخالف تا ۵=کاملاً موافق) نیز برای کمی کردن آن استفاده شد. با توجه به هنجار تعیین شده برای این ابزار، نمره کلی آزمودنی‌ها بین ۲۰ تا ۱۰۰ است و هر چه نمره آزمودنی بیشتر باشد، نشان‌دهنده اخلاق‌گرایی بیشتر در مقابل هدف‌گرایی است. این ابزار توسط محقق و تعدادی از استادان مجرب در رشته‌های تربیت بدنی، روان‌شناسی و جامعه‌شناسی به‌طور جداگانه ترجمه و محتوای آن پس از بومی‌سازی، رفع تناقض‌های موجود و برگردان مجدد تأیید شد.

روش‌های آماری استفاده شده در این پژوهش شامل روش‌های آمار توصیفی و استنباطی است. از شاخص‌های توصیفی برای محاسبه فراوانی‌ها، رسم نمودارها، طبقه‌بندی داده‌ها، میانگین و انحراف استاندارد و تهیه هنجار استفاده شد. در تحلیل استنباطی داده‌ها، از روش ضریب آلفای کرونباخ برای تعیین ثبات درونی پرسشنامه و از تحلیل عاملی تأییدی برای تعیین اعتبار سازه استفاده شد. همچنین، از آزمون KMO برای تعیین کفایت نمونه‌گیری و از آزمون‌های کولموگروف - اسمیرنوف، t گروه‌های مستقل و یو مان ویتنی برای مقایسه تصمیم‌گیری اخلاقی آزمودنی‌ها به تفکیک جنسیت استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای آماری SPSS و Lisrel انجام شد و سطح معنی‌داری نیز برای تمامی فرضیه‌ها ۰/۰۵ و دو سویه در نظر گرفته شد.

یافته‌های پژوهش

یافته‌ها نشان داد مقادیر آزمون KMO به میزان ۰/۶۴۲ و کروییت بارتلت به میزان ۸۴۶/۰۰۷ معنی‌دار است که کفایت نمونه را برای آزمون تحلیل عاملی تأیید می‌کنند (P=۰/۰۰۱). جدول ۱ نتایج آزمون کفایت نمونه‌گیری را به تفکیک نشان می‌دهد.

جدول ۱. نتایج آزمون کفایت نمونه‌گیری

آماره‌ها		آزمون کفایت نمونه‌گیری
۰/۶۴۲		آزمون KMO
۸۴۶/۰۰۷	X ²	آزمون کروییت بارتلت
۰/۰۰۱	P-value	

نتایج آلفای کرونباخ نشان می‌دهد ثبات درونی پرسشنامه وضعیت‌های دشوار اخلاقی در ورزش ۰/۹۱ است که این مقدار آلفا بر مبنای تعداد ۱۵۸ آزمودنی محاسبه شده است. به‌علاوه، ثبات درونی هر یک از خرده‌مقیاس‌های پرسشنامه، به ترتیب قضاوت اخلاقی ۰/۷۰، آگاهی اخلاقی ۰/۷۲، گرایش اخلاقی ۰/۷۳ و اهمیت شرایط ۰/۷۵ است. جدول ۲ نتایج آزمون ثبات درونی پرسشنامه و خرده‌مقیاس‌های آن را نشان می‌دهد.

جدول ۲. نتایج ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه تناقض‌های اخلاقی در ورزش

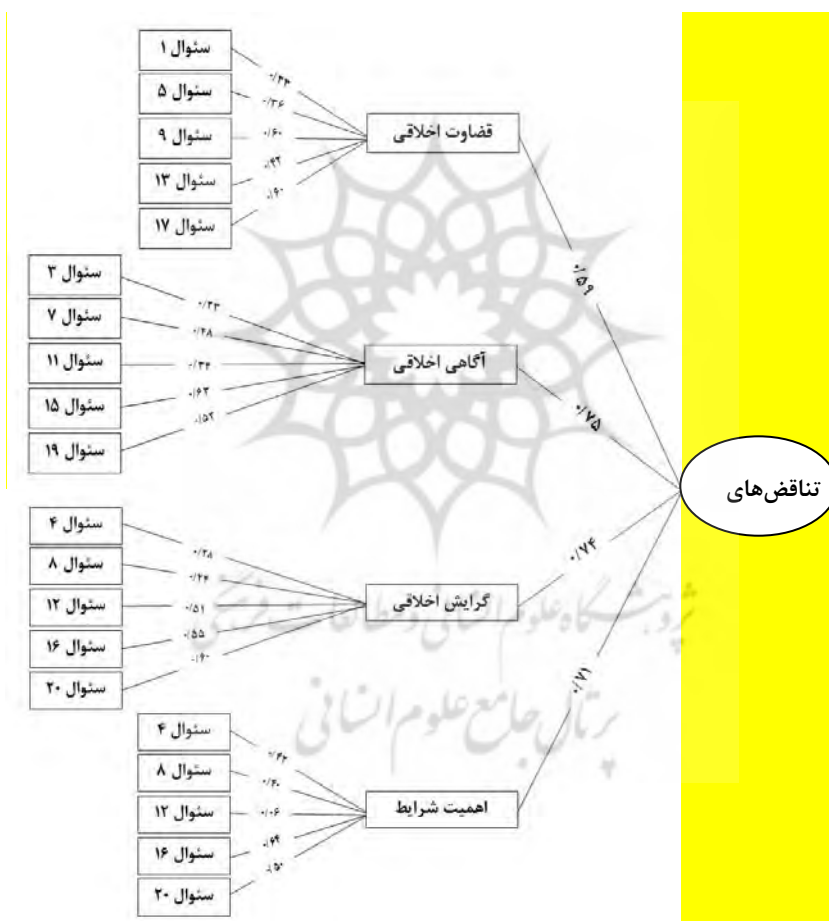
خرده‌مقیاس‌ها	تعداد گزینه‌ها	ضریب آلفا
۱ قضاوت اخلاقی	۵	۰/۷۰
۲ آگاهی اخلاقی	۵	۰/۷۲
۳ گرایش اخلاقی	۵	۰/۷۳
۴ اهمیت شرایط	۵	۰/۷۵
۵ پرسشنامه وضعیت‌های دشوار اخلاقی در ورزش	۲۰	۰/۹۱

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، بین تمامی گویه‌ها و عامل‌ها ارتباط معنی‌دار مشاهده می‌شود و تنها رابطه بین سؤال ۱۲ با عامل چهارم ($r=-0.063$, $T\text{-Value}=-0.087$) تأیید نشد. شکل ۱ نمودار ساختاری عامل‌های پرسشنامه تناقض‌های اخلاقی در ورزش را به تفکیک گویه‌ها نشان می‌دهد.

جدول ۳. ارتباط بین گویه‌ها و عامل‌های پرسشنامه تناقض‌های اخلاقی در ورزش

ردیف	شاخص‌ها	عامل‌ها	میزان رابطه	ضریب تعیین	T-value	نتیجه
۱	سؤال ۱	عامل اول (قضاوت اخلاقی)	۰/۳۳	۰/۱۳	۵/۳۵	تأیید
۲	سؤال ۵		۰/۳۶	۰/۱۴	۵/۲۶	تأیید
۳	سؤال ۹		۰/۶۰	۰/۴۹	۶/۴۶	تأیید
۴	سؤال ۱۳		۰/۴۲	۰/۱۸	۵/۶۵	تأیید
۵	سؤال ۱۷		۰/۶۰	۰/۴۰	۶/۴۲	تأیید
۱۲	سؤال ۲	عامل دوم (آگاهی اخلاقی)	۰/۲۳	۰/۰۷۳	۵/۳۵	تأیید
۱۳	سؤال ۶		۰/۴۸	۰/۳۷	۵/۵۹	تأیید
۱۴	سؤال ۱۰		۰/۳۴	۰/۲۴	۵/۳۵	تأیید
۱۵	سؤال ۱۴		۰/۶۳	۰/۶۸	۵/۸۲	تأیید
۱۶	سؤال ۱۸		۰/۵۲	۰/۳۷	۵/۶۰	تأیید
۱۹	سؤال ۳	عامل سوم (گرایش اخلاقی)	۰/۲۸	۰/۰۷۱	۵/۳۵	تأیید
۲۰	سؤال ۷		۰/۲۴	۰/۰۵۲	۳/۵۴	تأیید
۲۱	سؤال ۱۱		۰/۵۱	۰/۳۸	۵/۰۸	تأیید
۲۲	سؤال ۱۵		۰/۵۵	۰/۲۲	۴/۸۱	تأیید
۲۳	سؤال ۱۹		۰/۶۰	۰/۲۴	۴/۸۷	تأیید
۲۷	سؤال ۴	عامل چهارم (اهمیت شرایط)	۰/۴۲	۰/۳۳	۵/۳۵	تأیید
۲۸	سؤال ۸		۰/۴۰	۰/۳۴	۱۱/۳۹	تأیید
۲۹	سؤال ۱۲		-۰/۰۶۳	۰/۰۰۱۵	-۰/۸۷	عدم تأیید
۳۰	سؤال ۱۶		۰/۶۴	۰/۸۹	۱۴/۸۸	تأیید
۳۱	سؤال ۲۰		۰/۵۰	۰/۷۰	۱۴/۳۵	تأیید

یافته‌ها نشان می‌دهد بین عامل‌های قضاوت اخلاقی با آگاهی اخلاقی (T-Value=۳/۱۶) با قضاوت اخلاقی با گرایش اخلاقی (r=۰/۷۲, T-Value=۳/۱۵)، قضاوت اخلاقی با اهمیت شرایط (r=۰/۷۸, T-Value=۳/۴۶) آگاهی اخلاقی با گرایش اخلاقی (r=۰/۸۲, T-Value=۳/۸۵)، آگاهی اخلاقی با اهمیت شرایط (r=۰/۷۸, T-Value=۴/۳۸) گرایش اخلاقی با اهمیت شرایط (r=۰/۷۱, T-Value=۳/۰۹) رابطه معنی‌دار وجود دارد. جدول ۳ ارتباط بین عامل‌های پرسشنامه تناقض‌های اخلاقی در ورزش را به تفکیک نشان می‌دهد.

شکل ۱. نمودار ساختاری عامل‌های پرسشنامه تناقض‌های اخلاقی در ورزش

جدول ۴. ارتباط بین عامل‌های پرسشنامه تناقض‌های اخلاقی در ورزش

ردیف	عامل‌ها	قضای اخلاقی	آگاهی اخلاقی	گرایش اخلاقی	اهمیت شرایط
۱	میزان رابطه		۰/۷۴	۰/۷۲	۰/۸۲
	T-Value				
۲	میزان رابطه		۳/۱۶	۳/۱۵	۳/۸۵
	T-Value				
۳	میزان رابطه			۰/۷۸	۰/۸۹
	T-Value				
۴	میزان رابطه				۴/۳۸
	T-Value				
۴	میزان رابطه				۰/۷۱
	T-Value				
۴	میزان رابطه				۳/۰۹
	T-Value				

آزمون خوبی (نیکویی) برازش^۱

در آزمون خوبی برازش، تناسب مجموعه داده‌ها بررسی می‌شود و شاخص‌های آن عبارتند از:

- ۱- نسبت χ^2 به df برابر با ۲/۵۸ است؛ بنابراین برازش مدل خوب است.
 - ۲- ریشه میانگین مجذور خطای تقریبی^۲ (RMSEA) برابر با ۰/۱۱۳ است؛ بنابراین مدل برازش لازم را ندارد.
 - ۳- شاخص^۳ GFI برابر با ۰/۹۴ است؛ از این رو مدل برازش را دارد.
 - ۴- شاخص^۴ AGFI برابر با ۰/۹۱ است؛ از این رو مدل برازش لازم را دارد.
 - ۵- شاخص^۵ NFI برابر با ۰/۹۱ است؛ بنابراین مدل برازش خوبی دارد.
 - ۶- شاخص^۶ NNFI که برابر با ۰/۹۳ است؛ بنابراین مدل برازش لازم را دارد.
 - ۷- شاخص^۷ CFI که برابر با ۰/۹۴ است؛ بنابراین مدل برازش لازم را دارد.
 - ۸- شاخص^۸ IFI که برابر با ۰/۹۵ است؛ بنابراین مدل برازش لازم را دارد.
 - ۹- شاخص^۹ RFI که برابر با ۰/۹۴ است؛ بنابراین مدل برازش لازم را دارد.
- در نتیجه، همه ۹ شاخص ذکر شده مناسب‌اند و مدل از لحاظ شاخص‌های برازش، وضعیت مناسبی دارد.

1. Goodness of Fit statistic
2. Root mean square Error of Approximation
3. Goodness of Fit Index
4. Adjusted Goodness of Fit Index
5. Normed Fit Index
6. Non-Normed Fit Index
7. Comparative Fit Index
8. Incremental Fit Index
9. Relative Fit Index

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد میانگین نمره کلی تصمیم‌گیری اخلاقی آزمودنی‌ها ۸۱/۸۹، قضاوت اخلاقی ۲۰/۰۳، آگاهی اخلاقی ۲۰/۹۲، گرایش اخلاقی ۱۹/۷۴ و اهمیت شرایط ۲۱/۱۸ است. جدول ۵ میانگین، انحراف استاندارد و همچنین آماره‌های مربوط به نرمال بودن متغیرهای تصمیم‌گیری اخلاقی را به تفکیک نشان می‌دهد.

جدول ۵. میانگین، انحراف استاندارد و همچنین آماره‌های مربوط به نرمال بودن متغیرهای تصمیم‌گیری اخلاقی

نمره کلی	میانگین	انحراف استاندارد	حداکثر	حداقل	نمره Z	سطح معنی‌داری
۸۱/۸۹	۱/۰۷	۹۹	۲۱	۰/۷۸۲	۰/۵۷۳	نمره کلی
۲۰/۰۳	۳/۲۴	۲۵	۵	۱/۴۴۶	۰/۰۳	قضاوت اخلاقی
۲۰/۹۲	۳/۳۰	۲۵	۵	۱/۳۴۰	۰/۰۵۵	آگاهی اخلاقی
۱۹/۷۴	۳/۳۵	۲۵	۵	۱/۱۸۵	۱/۱۲	گرایش اخلاقی
۲۱/۱۸	۲/۹۸	۲۵	۵	۱/۳۷۰	۰/۰۴۷	اهمیت شرایط

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد میانگین نمره کلی تصمیم‌گیری اخلاقی دانشجویان پسر ۸۱/۵۷ و دانشجویان دختر ۸۲/۴۲ است. همچنین، بین میانگین تصمیم‌گیری اخلاقی (P=۰/۰۰۸, t=-۰/۴۷۱) و میانگین خرده‌مقیاس گرایش اخلاقی (P=۰/۰۰۱, t=۰/۳۹۲) دانشجویان، به تفکیک جنسیت تفاوت معنی‌دار وجود دارد، در حالی که بین میانگین خرده-مقیاس‌های آگاهی اخلاقی (P=۰/۴۰۱, t=-۰/۴۶۱)، قضاوت اخلاقی (P=۰/۶۰۲, z=-۰/۵۲۱) و اهمیت شرایط (P=۰/۱۶۶, z=-۱/۳۸۶) تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد. جدول ۶ میانگین، انحراف استاندارد و آماره‌های مربوط به مقایسه متغیرهای تصمیم‌گیری اخلاقی دانشجویان را به تفکیک جنسیت و آزمون مورد استفاده نشان می‌دهد.

جدول ۶. آماره‌های مربوط به مقایسه متغیرهای تصمیم‌گیری اخلاقی دانشجویان به تفکیک جنسیت

آزمون U من ویتنی	میانگین	انحراف استاندارد	نمره Z	سطح معنی‌داری
نمره کلی	پسر	۸۱/۵۷	-۰/۴۷۱	۰/۰۰۸
	دختر	۸۲/۴۲		
آگاهی اخلاقی	پسر	۲۰/۸۳	-۰/۴۶۱	۰/۴۰۱
	دختر	۲۱/۰۸		
گرایش اخلاقی	پسر	۱۹/۸۲	۰/۳۹۲	۰/۰۰۱
	دختر	۱۹/۶۰		
آزمون U من ویتنی				
قضاوت اخلاقی	پسر	۲۰/۰۴	-۰/۵۲۱	۰/۶۰۲
	دختر	۲۰/۰۳		
اهمیت شرایط	پسر	۲۰/۸۸	-۱/۳۸۶	۰/۱۶۶
	دختر	۲۱/۶۹		

بحث و نتیجه گیری

بر پایه یافته‌های پژوهش، پرسشنامه وضعیت‌های دشوار اخلاقی در ورزش ثبات درونی مناسبی دارد. یافته اخیر با نتایج پژوهش کسول (۲۰۰۳) که ثبات درونی این پرسشنامه را ۰/۸۲ گزارش می‌کند، همخوان است. آزمون تعیین ارتباط بین گویه‌ها و عامل‌های قضاوت اخلاقی، آگاهی اخلاقی، گرایش اخلاقی و اهمیت شرایط نیز نشان داد بین تمامی گویه‌ها و عامل‌ها، به جز یک مورد (سؤال ۱۲ با عامل چهارم)، رابطه معنی‌دار وجود دارد. به علاوه، بین عامل‌های قضاوت اخلاقی با آگاهی اخلاقی، گرایش اخلاقی و اهمیت شرایط، آگاهی اخلاقی با گرایش اخلاقی و اهمیت شرایط و در نهایت، گرایش اخلاقی با اهمیت شرایط رابطه معنی‌دار مشاهده شد. نتایج مربوط به آزمون خوبی برازش نیز نشان داد هر ۹ شاخص خوبی برازش در وضعیت مناسبی قرار دارند که مناسب بودن مدل را تأیید می‌کند. ضمن اینکه پرسشنامه تناقض‌های اخلاقی در ورزش به تفاوت‌های جنسیتی نیز حساس است، به طوری که میانگین نمره کلی تصمیم‌گیری اخلاقی دانشجویان دختر به طور معنی داری از دانشجویان پسر بیشتر است. این نتیجه با یافته‌های پروس (۲۰۱۰)، جف و هاید^۱ (۲۰۰۰)، بلر و استول (۱۹۹۵)، والکر^۲ (۱۹۸۴) (۱۹۸۴) و گیلیگان (۱۹۸۲) همخوان است.

به طور کلی، مهم‌ترین تفاوت پرسشنامه تناقض‌های اخلاقی در ورزش با نمونه‌های مشابهی که در مقدمه پژوهش به آن‌ها اشاره شد، تفاوت قائل شدن میان آگاهی، گرایش و قضاوت اخلاقی است، به طوری که ابزارهای دیگر تنها بر قضاوت اخلاقی تأکید دارند و به سایر موارد مطرح در این حیطه، به ویژه اهمیت شرایط توصیف شده کمتر توجه کرده‌اند؛ از این رو پرسشنامه تناقض‌های اخلاقی در ورزش ضمن توجه به دو بعد عملگر و نظاره‌گر، به مفاهیمی توجه کرده است که کمتر به آن‌ها پرداخته شده و بر همین اساس، به عنوان ابزاری مناسب برای سنجش تصمیم‌گیری اخلاقی ورزشکاران پیشنهاد می‌شود.

بر پایه یافته‌ها، میانگین نمره کلی تصمیم‌گیری اخلاقی آزمودنی‌ها و همچنین میانگین نمرات مربوط به مؤلفه‌های اهمیت شرایط، قضاوت، آگاهی و گرایش اخلاقی نشان‌دهنده اخلاق‌گرایی بیشتر آزمودنی‌ها در مقابل هدف‌گرایی یا جهت‌گرایی رقابت است؛ یعنی بیشتر آزمودنی‌های تحقیق حاضر برای واکنش اخلاقی در برابر وضعیت‌های دشواری که احتمال وقوع آن‌ها در دنیای واقعی بسیار است پتانسیل لازم را دارند.

1. Jaffee & Hyde
2. Walker

منابع:

1. Hums, M.A., Barr, C.A., Gullion, L. (1999). The Ethical issues confronting managers in the sport industry. *Journal of Business Ethics*, 20: 51-66.
2. Rudd, A., Stoll, S.K., Beller, J.M. (1997). Expressed coaching behavior and its effect on athlete moral development. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 68 (Suppl.1): 114-115.
3. Rudd, A., Mullane, S., Stoll, S.K. (2007). The development of an instrument to measure the ethical decision making of sport managers. *Journal of Sport Management*, In Press.
4. Conn, J.H., Gerdes, D.A. (1998). Ethical decision-making: Issues and applications to American sport. *Physical Educator*, 55(3): 121- 126.
5. Caswell, S.V., Gould, T.E. (2008). Individual moral philosophies and ethical-decision making of undergraduate athletic training education students and educators. *J Athl Train*, 43: 205-214.
6. Moore, Z.E. (2003). Ethical dilemmas in sport psychology: Discussion and recommendations for practice. *Professional Psychology: Research and Practice*, 34(6): 601-610.
7. Bredemeier, B.Y., Shields, D. (1986). Game reasoning and interactional morality. *The Journal of Genetic Psychology*, 147(2): 257-275.
8. Hahm, C.H. (1989). Moral reasoning and development among general students, physical education majors, and student athletes. Doctoral Thesis. University of Idaho.
9. Rest J., Narvaez, D., Bebeau, M.J., Thomas, S.J. (1999). *Postconventional moral thinking: A neo-kohlbergian approach*, Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Association.
10. Forsyth, D.R. (2002). Individual moral philosophies (IMPs) and ethical thought and action. Unpublished manuscript. Virginia Commonwealth University.
11. Freud, S. (1972). *Beyond the pleasure principle* (trans. James Strachey). New York: Bantam Books (first published in German in 1920).
12. Kohlberg, L. (1981). *The philosophy of moral development: Moral stages and the idea of justice*. New York: Harper & Row
13. Vallerand, R.J. (1991). A social psychological analysis of sportsmanship. In: J. Bilard, M. Durand (Eds.), *Sport and psychology* (pp. 289-299). Montpellier, France: Ed. Revue EPS.
14. Bandura, A. (1986). *Social Foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

15. Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: the exercise of control*. New York: W. H. Freeman.
16. Vallerand, R.J. (1991). A social psychological analysis of sportsmanship. In: J. Bilard, M. Durand (Eds.), *Sport and psychology* (pp. 289-299). Montpellier, France: Ed. Revue EPS.
17. Vallerand, R.J., Losier, G.F. (1994). Self-determined motivation and sportsmanship orientations: An assessment of their temporal relationship. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 16: 229-245.
18. Vallerand, R.J., Briere, N.M., Blanchard, C., Provencher, P. (1997). Development and validation of the Multidimensional Sportspersonship Orientations Scale. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 19: 197-206.
19. Lata, J. (2006). An analysis of goal achievement orientation and sport morality levels of division I-A non-revenue collegiate athletes [dissertation]. The Florida State University.
20. Bartels, D.M. (2008). Principled moral sentiment and the flexibility of moral judgment and decision making. *Cognition*, 108 (2008): 381-417.
21. Chaumeton, N., Duda, J.L. (1988). Is it how you play the game or whether you win or lose? The effect of competitive level and situation on coaching behaviors. *Journal of Sport Behavior*, 11: 157-174.
22. Caswell, S.V. (2003). Individual moral philosophies and ethical-decision making of undergraduate athletic training education students and instructors [dissertation]. Ohio University.
23. Nichols, S., Mallon, R. (2006). Moral dilemmas and moral rules. *Cognition*, 100: 530-542.
24. Flint, F.A., Weiss, M.R. (1992). Returning injured athletes to competition a role and ethical dilemma. *Canadian Journal of Sport Sciences*, 17 (1): 34-40.
25. Ray, R., Loubert, P. (2000). *Athletic trainers doing the right thing: ethics in sport medicine. Management Strategies in Athletic Training*. 2nd ed.
26. Proios, M. (2010). Development and validation of a questionnaire for the assessment of moral content judgment in sport. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 8(2): 189- 209.
27. Walker, L.J. (1984). Sex differences in the development of moral reasoning: A critical review. *Child Developmental*, 55: 677-691.
28. Jaffee, S., Hyde, J. S. (2000). Gender differences in moral orientation: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 126: 703-726.
29. Gilligan, C. (1982). *In a different voice*. Cambridge. MA: Harvard University Press.

30. Beller, J.M., Stoll, S.K. (1995). Moral reasoning of high school student athletes and general students: An empirical study versus personal testimony. *Pediatric Exercise Science*, 7: 352-363.
31. Gwebu, A.M (2008). Beyond testing: Cognitive moral reasoning and ergogenic aids in sport. Dissertation at University of Idaho.
32. Boardley, I.D., Kavussanu, M. (2007). Development and validation of the moral disengagement in sport scale. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 29: 608-628.
33. Kavussanu, M., Seal, A., Phillips, D. (2006). Observed pro-social and antisocial behaviors in male soccer teams: Age differences across adolescence and the role of motivational variables. *Journal of Applied Sport Psychology*, 18: 326-344.
34. Gibbons, S.L., Ebbeck, V., Weiss, M.R. (1995). Fair play for kids: Effects on the moral development of children in physical education. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 66: 247-255.

